

УДК: 332.1

Хомюк Наталія,

д.е.к., доцент кафедри економіки, підприємництва та маркетингу,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна

СОЦІАЛЬНА СКЛАДОВА ІНКЛЮЗИВНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В УКРАЇНІ

Соціальна складова інклюзивного розвитку сільських територій в Україні є надзвичайно важливою, останні сільські регіони є ключовими складовими соціально-економічного потенціалу країни. Забезпечення соціальної інклюзії на сільських територіях передбачає створення умов для того, щоб усі мешканці незалежно від їхнього статусу, віку, національності тощо, мали можливість брати участь у соціальному, економічному та культурному житті сільської громади.

І. Цимбалюк зазначає, що інклюзивний розвиток регіону – це процес досягнення комплексних якісних і кількісних змін просторової системи, на основі розвитку економічної сфери шляхом збільшення ступеня залучення суб'єктів економіки до суспільно корисної діяльності, формування доступної інфраструктури регіону задля створення рівних можливостей особистісного розвитку та забезпечення справедливого розподілу отриманих результатів, що виступає передумовою соціального піднесення, зниження рівня диференціації населення й підвищення рівня його добробуту [1; 2; 3].

Інклюзивний розвиток сільських територій потребує створення сприятливих умов для розвитку людського капіталу, а саме: доступ до якісної освіти, медичного обслуговування, соціальної допомоги, культурних заходів та розваг.

Як уже зазначалась, однією з ключових складових соціальної інклюзії є забезпечення доступу до освіти та підвищення рівня освіти в сільських школах. Це дозволяє молоді отримувати якісну освіту та професійну підготовку, що дозволить їм в майбутньому знайти роботу та розвивати кар'єру в сільській громаді, не маючи необхідності переїжджати до міста [4, 5].

Ще важливою складовою соціальної інклюзії є забезпечення доступу до медичної допомоги та інших соціальних послуг. На

сільських територіях часто не вистачає медичних закладів та лікарів, що ставить під загрозу здоров'я та життя місцевого населення. Тому необхідно розробляти та впроваджувати програми, спрямовані на покращення медичної допомоги та доступу до неї.

Також важливою складовою інклюзивного розвитку є забезпечення доступу до інформаційних технологій та комунікацій, що дозволить сільським жителям бути в курсі новин, отримувати якісну освіту та розвиватися професійно. У сучасному світі Інтернет та технології стають важливими для розвитку економіки та соціальної сфери.

Доцільно звернути увагу на розвиток інфраструктури, зокрема транспортної, комунікаційної та енергетичної. Адже соціальна інклюзія забезпечує можливість доступу до робочих місць. Необхідно забезпечити доступ до підтримки підприємницьких можливостей, що сприятиме розвитку малих та середніх підприємств у сільській місцевості. Недостатність розвитку інфраструктури може призвести до обмеження доступу до ринків збуту та інших ресурсів, що ускладнює розвиток підприємництва та знижує конкурентоспроможність громади. Для покращення інфраструктури в сільській місцевості доцільно запроваджувати програми державної підтримки, які надають фінансову допомогу та технічну підтримку для будівництва доріг, енергетичних мереж, покриття Інтернетом та інших інфраструктурних проєктів.

Узагалі, покращення інфраструктури, розвиток підприємництва та забезпечення доступу до робочих місць та ринку праці, є факторами виробництва для забезпечення сталого розвитку сільських районів. Ці заходи сприяють зменшенню відставання від інших регіонів та забезпечують рівний доступ до можливостей для всіх жителів сільських місцевостей.

Однією з основних сфер діяльності сільського населення є сільськогосподарське виробництво. Тому для досягнення сталого, інклюзивного розвитку сільських територій доцільно здійснювати диверсифікацію сільськогосподарського виробництва в напрямі розширення асортименту та ринків збуту продукції, підтримки та розвитку органічного виробництва, збільшення обсягів вирощування нішевих культур, що сприятиме виробництву сільськогосподарської продукції з більшою часткою доданої вартості, зростанню експорту виробленої сільськогосподарської продукції, розширенню сфер зайнятості й доходів сільського населення [6-8].

Т. Зінчук акцентує увагу на тому, що інноваційні підходи до формування наукової бази сільського господарства, заснованої на інклюзивного розвитку, це унікальна можливість досягнення внутрішньої рівноваги, підвищення життєстійкості сільських територій і населення шляхом здійснення капіталовкладень в основні сфери сільської економіки: соціально-економічну, освітню, охорону здоров'я, енергетичну і продовольчу безпеку, викорінення бідності і, таким чином, вихід на прогресивну, цивілізовану європейську модель сільського розвитку [9, с. 132].

Я. Самсонова зазначає, що при зеленому інклюзивному зростанні особливої актуальності набуває забезпечення охорони довкілля, раціонального використання природних ресурсів, забезпечення продовольчої безпеки та вирішення соціальних проблем через включення нерівних суб'єктів з низькими доходами до бізнесу для досягнення єдиних цілей. Надання можливості активної участі сільського населення у розвитку агробізнесу через створення нових інституційних підходів на засадах захисту природного середовища та ефективного розподілу суспільних благ сприятимуть збільшенню рівня добробуту сільського населення та стандартів життя [10].

Важливо розуміти, що інклюзивний розвиток не обмежується лише забезпеченням доступності та рівної можливості, але й передбачає побудову свідомого суспільства. Це може бути досягнуто шляхом створення діалогу та співпраці між різними верствами населення, представниками органів влади та науковцями, включення громадян у процес прийняття рішень щодо розвитку сільських територій. Тому інклюзивний розвиток є ключовим аспектом сталого розвитку та має позитивний вплив на розвиток громад, підвищення якості життя та забезпечення рівних можливостей для всього населення.

Список використаних джерел:

- 1 Цимбалюк І. О. Інклюзивний розвиток регіону в умовах фінансової децентралізації: теорія, методологія, практика : монографія. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. 340 с.
- 2 Павліха Н. В., Цимбалюк І. О. Науковий базис формування теорії інклюзивного розвитку регіону. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. Луцьк: Вежа-Друк, 2020. № 3 (23). С. 136–142.

3 Цимбалюк І. О. Генезис теорії інклюзивного розвитку регіону. *Причорноморські економічні студії*. Одеса, 2019. Вип. 47. С. 235–240.

4 Хомюк Н.Л. Оцінка соціального розвитку сільських територій в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2020. Вип. 30. С. 209–213.

5 Хомюк Н.Л. Диверсифікація розвитку сільських територій в умовах децентралізації : монографія/ Луцьк : Вежа-Друк, 2019. 320 с.

6 Павліха Н. В., Войчук М. В. Концептуальні засади безпеки сталого просторового розвитку: теоретико-методологічний аспект. *Міжнародна економічна безпека України: теорія, методологія, практика : колективна монографія / за наук. ред. Кравчука П. Я. Луцьк : ІВВ Луцького НТУ, 2020. С. 161–183.*

7 Павліха Н.В., Цимбалюк І.О., Хомюк Н.Л., Войчук М. В., Савчук А.Ю., Коломечюк В.В., Цимбалюк С.М. *Безпека сталого розвитку регіонів та територіальних громад України на засадах інклюзивного зростання*: монографія. Луцьк : Вежа-Друк. 2022. 514с.

8 Хомюк Н.Л., Скрипчук П.М. Механізм та концептуальні напрями соціо-еколого-економічного розвитку сільських об'єднаних територіальних громад. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія» Серія «Економіка»*. 2018. № 10 (38). С. 38–44.

9 Зінчук Т. О. На початку пошуку стратегії інклюзивного зростання сільської економіки: світовий та європейський підхід. // *Вісник Сумського національного аграрного університету. // Серія «Економіка і менеджмент»*. 2016. Вип. 4 (68). С. 132–137.

10 Самсонова Я. О. Поняття інклюзивної моделі розвитку сільського господарства: теоретико-правовий аспект. *Економіко-правові проблеми розвитку та сприяння господарській діяльності в сучасних умовах: зб. наук. пр. за матеріалами III круглого столу (м. Харків, 25 червня 2020 року) / редкол. М. В. Шульга, С. В. Глібко. Харків: НДІ ПЗІР НАПрН України, 2020. С. 224–229.*